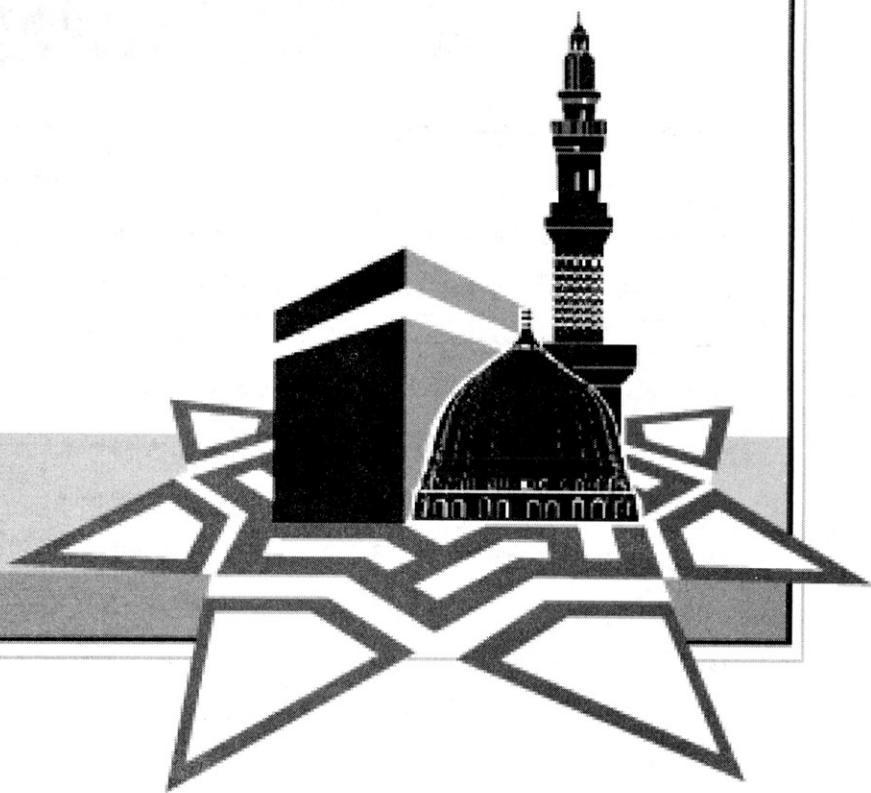

از نگاهی دیگر

حج گزاری در تاجیکستان

رهبر نهضت اسلامی تاجیکستان از مراسم حج در دوران حاکمیت
کمونیست‌ها می‌گوید:

آسمان از حاکمیت کمونیسم بر ۷۰ میلیون مسلمان لرزید و غرید و اشک ریخت و مسلمانان در هفتاد سال عمر ملحدانه کمونیستها، اشک بر گونه رها نکردند و چشمها خون ساختند. آسمان لرزید اما مناره‌ها و گنبد‌های مساجد سمرقند، بخارا، دوشنبه، تاشکند، عشق‌آباد، باکو و... خم به ابرو نیاوردند تا آنگاه که چهره کمونیسم شکافت، دیوارهای آهنین حصار ذوب شد و برگستره زمین، تاریخ، گذشته را بر دل خاک حک کرد تا منادیان اسلام ناب محمدی، در این سوبه نجوای حزن‌انگیز و هم غرور آفرین مسلمانان از بند رسته گوش دل بسپارند. در این راستا رهبر نهضت اسلامی تاجیکستان در یک گفت و گوی صمیمانه به نقش خاطرات خود برای ما پرداخت.

استاد سید عبدالله نوری درباره نحوه و میزان مشارکت تاجیکها در مراسم حج در سالهای حاکمیت رژیم کمونیستی شوروی می‌گوید. او ابتدا زمینه‌ای از همان آغاز مذهب ستیزی

کمونیستها فراهم می‌کند:

کمونیستها از همان روزهای اول به قدرت رسیدن، مبارزه بی‌امانی را علیه علما و دانشمندان اسلامی آغاز کردند. در شروع تجاوز ارتش سرخ به تاجیکستان، علما و روحانیون بسیاری به قتل رسیدند و یا به سیبری تبعید شدند. هر نشانی و اثری از مسلمانی تاجیکها، مشمول مجازات بود. مسلمانان دیگر نمی‌توانستند دینداری خود را ابراز کنند. کمونیستها برای پیدا کردن مسلمانان از ترفندهای کثیفی استفاده می‌کردند؛ مثلاً جشنها و میهمانیهایی به راه می‌انداختند که در آنها اشخاص مشکوک به دینداری دعوت شده بودند لذا آنها را به نوشیدن شراب دعوت می‌کردند که اگر تمکین نمی‌کردند در ترفندشان موفق شده بودند و فرد مسلمان بیدرنگ بازداشت و به نقاط نامعلومی تبعید می‌شد. در چنین اوضاعی بجا آوردن مناسک حج بسیار مشکل بود بطوریکه از هفتاد میلیون نفر مسلمان شوروی تنها تعداد انگشت شمار هفده تا بیست نفر به زیارت خانه خدا اعزام می‌شدند. همین تعداد اندک هم همان کسانی بودند که به عنوان ناظر در مساجد به استخدام «کا.گ.ب» درآمده بودند در واقع می‌شود گفت که در ایام حج و در دوران حکومت شوروی کسی به عنوان حاجی واقعی نبود چرا که رژیم، فرد مورد نظر خود را نمی‌یافت.

سید عبدالله نوری به اینجا که می‌رسد، نشان می‌دهد گنجینه‌ای از خاطراتی از آن دوران دارد و این برای کسانی که می‌خواهند هزارتوی رژیم‌بسته کمونیستی را بشناسند شنیدنی است: یادم هست پدر مرحومم در آن ایام، در خواب دیده بود که به زیارت خانه خدا مشرف شده است، همین خواب به او شوق فوق‌العاده‌ای بخشید و به این خاطر سالها کوشید و حتی پول زیادی صرف کرد، اما نتوانست اجازه سفر بگیرد. پس از چندی بر اثر اصرار و اشتیاق فراوان «کا.گ.ب» روزی پدرم را فراخواند و تهدیدش کرد تا از این قصدش دست بردارد. بالاخره با همین آرزوی محقق نشده دار فانی را وداع گفت.

نوری با آه سردی ادامه می‌دهد: تشریف به خانه خدا، آرزوی هر فرد مسلمان است ولی فشار کا.گ.ب بر مسلمانان، به حدی بود که کسی نمی‌توانست امیدوار باشد که به زیارت خانه خدا برود. از او می‌پرسیم: می‌شود برای میل و اشتیاق تاجیکها به سفر حج با توجه حاکمیت خوفناک کمونیستها حدی تصور کرد؟ و او می‌گوید: مردم مسلمان تاجیکستان در سالهای

سیاه سلطه کمونیستها و با وجود مشکلات و مرارتها با چنگ و دندان عقیده خود را حفظ می‌کردند. همانطور که گفتم مردم در آن سالها آرزوی زیارت خانه خدا و ادای فریضة الهی حج را داشتند.

استاد نوری به اینجا که می‌رسد مکتبی می‌کند، دست بر محاسن نگاهی به پایین، من هم خود را جمع و جور می‌کنم و فکر می‌کنم چیزی شنیدنی را باید بشنوم: بخاطر میل و شوق زیاد تاجیکها به زیارت خانه خدا، گاهی پیش می‌آمد که برخی از روحانیان برای رسیدن به هدف مقدس سفر حج خود را دولتی کنند و در مساجدی که از طرف دولت تعیین شده بود کار کنند در واقع ننگ انگشت‌نما شدن در میان مردم را بخاطر این فریضة مملو از عشق و رحمت پروردگار به جان و دل می‌خریدند. یاد دارم یکی از استادهاى من خود را به (اداره دولتی) نظارت دینی معرفی کرد تا (شاید) بتواند (از این طریق) به زیارت خانه خدا نائل گردد. اما کا.گ.ب مانع شد و درخواست او را نپذیرفت. به این ترتیب از یک طرف او میان مردم به عنوان کسی که به دولت رو آورده معرفی می‌شد و همه او را به دیده مشکوک می‌نگریستند و عامل کا.گ.ب می‌خواندند و از خود می‌رانند و از طرف دیگر از سفر حج مانده و اجازه سفر نگرفته بود. اگر بخواهم در مورد میزان اشتیاق مردم تاجیکستان سخن بگویم همین بس که اگر کسی از سفر حج باز می‌گشت، مورد احترام فراوان مردم بود؛ به طوری که به مسافت صد کیلومتر به پیشواز او می‌شتافتند و حتی لباس احرام او را تکه تکه کرده و به عنوان تبرک نزد خود نگاه می‌داشتند.

در این قسمت سخن استاد، بیدرنگ ذهن، گذری ثانیه‌ای اما به مسافت ۷۰ سال حاکمیت کمونیسم می‌کند که چه چیزی این دل‌های عاشق را در برابر مشت آهنین، پایدار و مؤمن به اسلام نگهداشت.

سید عبدالله نوری حال‌گریزی می‌زند به دوره کنونی تاجیکستان و اینکه شمار زیادی از تاجیکها هر ساله به زیارت خانه خدا نائل می‌شوند که گذشته از علل سیاسی آن، همین افزایش تعداد زائرین خانه خدا در تاجیکستان و آزادی در سفر حج به برکت جهاد و مبارزه مجاهدین که برای برپایی و احیاء اصول و ارزشهای اسلامی از جمله حج تلاش می‌کنند، بوده است.

س - حج چه نقشی در اتحاد اسلامی ملت‌های مسلمان دارد؟

ج - مراسم حج در اتحاد مسلمین و وحدت و یکپارچگی آنان نقش مهمی را ایفا می‌کند. مسلمانان از تبارها، نژادها، ملیتها و زبانهای گوناگون و اعم از فقیر و غنی در کنار هم و در پیشگاه خداوند تجمع می‌کنند. و این صحنه‌ای مشابه روز قیامت است. حج همچون یک انجمن بزرگ است که هر سال حدود دو میلیون نفر به نمایندگی از یک میلیارد نفر مسلمان گردهم می‌آیند و عهد و پیمان اخوت اسلامی خود را تجدید می‌کنند. تجمع آنها یک امر بزرگ سیاسی نیز به شمار می‌آید که کفر جهانی را به لرزه می‌اندازد. امروزه در بیشتر کشورهای اسلامی منافع سیاسی بر منافع اسلامی مقدم شمرده شده و عبادات مسلمانان نیز به نفع منافع سیاسی دولتها، معنا و مفهوم واقعی خود را از دست داده است. سیاستمداران اکنون بخاطر حفظ قدرت و اهداف سیاسی خود، مردم را از مسیر اسلامی منحرف می‌کنند.

س - با توجه به مشکلات گریبانگیر مردم مسلمان تاجیک، مراسم حج چگونه می‌تواند در

حل این مشکلات کمک کند؟

ج - در تاجیکستان همچون دیگر کشورهای اسلامی مشارکت در مراسم حج نقش مؤثری در اتحاد مسلمین و بر طرف کردن مشکلات آنان دارد. در کشور ما هیچ اختلافی میان اقشار مختلف مردم وجود ندارد، مگر جایی که دست کمونیستها برای تفرقه‌اندازی بین مردم، دخالت کند. در مراسم حج سالهای گذشته فرصتهایی وجود داشت تا مسلمانان داخل تاجیکستان با مهاجرین این کشور ارتباط برقرار کنند که این امر در نزدیکی آنها و رفع مشکلات تاجیکها مؤثر است.

س - نقش حج در تعمیق بخشیدن به باورهای اسلامی تاجیکها با وجود اقدامات چندین

دهه نظام کمونیستی در جهت کم رنگ ساختن فرهنگ اسلامی چه بوده است؟

ج - نظام کمونیستی در دوره حاکمیتش، مبارزه سیاسی خود را علیه اسلام و فرهنگ اسلامی متمرکز کرده بود. تبلیغات آنها بر این مبنا استوار بود که اسلام پدیده‌ای تاریخی مربوط به دوره‌های گذشته است و نمی‌تواند در عصر کنونی حاکمیت داشته باشد و دیگر چرخ تاریخ به عقب باز نمی‌گردد. در همین راستا بود که اتباع تاجیک همچون دیگر جمهوریهای شوروی، اجازه خروج از اتحاد جماهیر شوروی را نداشتند و حتی مجاز به گوش دادن به

برنامه‌های رادیوهای خارجی نبودند. در این میان کمونیستها مرتب چنین تبلیغ می‌کردند که مسلمانان بسیار کم و ضعیف هستند. علی‌رغم تمامی این تبلیغات اساساً شرکت در مراسم حج به مسلمانان اطمینان قلبی می‌بخشد تا دیگر احساس تنهایی و غربت در دنیا نکنند. در واقع با حضور انبوه میلیونی زایرین خانه خدا در مناسک حج، مسلمانان روحیه مضاعفی می‌گیرند، ضمن آن که راه مبارزه و آزادی را هم می‌آموزند. همچنین با فرهنگ اصیل اسلامی بیشتر آشنا می‌شوند و از ترفندهای استعمارگران علیه فرهنگشان آگاه می‌گردند.

س- برای آشنایی بیشتر مردم تاجیکستان با مراسم حج و فلسفه این فریضه بزرگ الهی، علما و اندیشمندان تاجیک تاکنون چه اقداماتی انجام داده‌اند و برای آینده چه تدابیری اندیشیده‌اند؟

ج- بعد از فروپاشی شوروی، تعداد زایرین خانه خدا افزایش یافت. از طرفی برای زایرینی که از خانه خدا باز می‌گشتند آیین‌های باشکوه استقبال و سخنرانی برگزار می‌شد که در آنها، از سفر حج برگشته‌ها، برای مسلمانان سخنرانی می‌کردند و مشاهدات و شنیده‌های خود را بازگو می‌کردند. همین امر موجب اشتیاق مستمعین می‌شد و در واقع همین مراسم از جمله راههای آشنایی تاجیکها با حج و مراسم حج به شمار می‌آید.

در پایان گفت و گو خواستم برای تمامی مسلمانان جهان از جمله ملت مسلمان تاجیکستان آرزویی از خداوند طلب کنم. ناگهان به یاد این سخن امام راحل - ره - افتادم که حج واقعی را وجه افتراق اسلام ناب محمدی و آمریکایی می‌دانست و برای تاجیکها که از شناخت فرهنگ اسلامی طی دوره‌ای طولانی محروم مانده بودند آرزوی آشنایی واقعی با حج محمدی(ص) کردم. من این آرزو را این گونه بیان داشتم که خداوند به همه ما توفیق آشنایی با حج ابراهیمی و عمل به آن را ارزانی دارد.